

1500 — femten hundrede — Mand, der arbejder i Hygiejnens og Demographiens Tjeneste og er traadt frem for Offentligheden i Løbet af de to Aar 1900—1901. Den, der gerne vil følge med i et Afsnit af de nævnte Fag (hvilket i Regelen vil sige, at han drukner i Mængden), vil her finde en let overskuelig Redegørelse for, hvad der er kommet frem, saa at han kan spare sig at blade en Mængde Tidsskrifter igennem; Værket vil paa sit Omraade kunne blive en lige saa nyttig Raadgiver som Mayr's Statistisches Archiv.

Efter en kort og maaske noget for aforistisk »Chronik der sozialen Hygiene« følger en Fortegnelse over Love og Anordninger vedrørende sociale og hygiejniske Forhold, f. Eks. om Søndagsarbejde, Voldgiftsdomstole, Jordemødre, Fabriktilsyn osv. osv. Derefter kommer der en lang og velordnet Række Referater og Anmeldelser af Bøger og Afhandlinger, og endelig en bibliografisk Fortegnelse, der vel ingenlunde kan betegne sig som fuldstændig, men dog vil kunne gøre betydelig Nytte.

Dette Forsøg maa i det hele taget betegnes som ualmindelig vellykket, og det vil udfylde et Savn paa Grænseterritoriet mellem Samfundsvidenskaben og Lægevidenskaben, selv om det sidstnævnte Fag har forskellige Aarbøger og Tidsskrifter, der delvis give sig af med en lignende Opgave. Harald Westergaard.

Josef Grunzel. Über Kartelle. Leipzig 1902. Duncker & Humblot. (VIII + 330 S.).

I de flestes Bevidsthed danne Ordene Kartel, Trust, Pool, Ringe etc. et sandt Kaos; man har nok en Anelse om, at der er en Forskel paa de enkelte Ords Betydning, men der fattes Tid og Lyst til paa egen Haand at arbejde sig gennem Vildnisset. Det er derfor glædeligt at faa en saa god Fører som Grunzels Bog til Ledsagelse. Klart og interessant udreder han de forskellige Associationsformer fra hinanden. Kartellet afgrænses til »en Sammenslutning af selvstændige Bedrifter i den Hensigt at ordne Produktion og Afsætning«, hvorved det kommer til at adskille sig saavel fra Trusten eller Fusionen (Pool), der er en Sammensmeltning af

1500 — femten hundrede — Mand, der arbejder i Hygiejnens og Demographiens Tjeneste og er traadt frem for Offentligheden i Løbet af de to Aar 1900—1901. Den, der gerne vil følge med i et Afsnit af de nævnte Fag (hvilket i Regelen vil sige, at han drukner i Mængden), vil her finde en let overskuelig Redegørelse for, hvad der er kommet frem, saa at han kan spare sig at blade en Mængde Tidsskrifter igennem; Værket vil paa sit Omraade kunne blive en lige saa nyttig Raadgiver som Mayr's Statistisches Archiv.

Efter en kort og maaske noget for aforistisk »Chronik der sozialen Hygiene« følger en Fortegnelse over Love og Anordninger vedrørende sociale og hygiejniske Forhold, f. Eks. om Søndagsarbejde, Voldgiftsdomstole, Jordemødre, Fabriktilsyn osv. osv. Derefter kommer der en lang og velordnet Række Referater og Anmeldelser af Bøger og Afhandlinger, og endelig en bibliografisk Fortegnelse, der vel ingenlunde kan betegne sig som fuldstændig, men dog vil kunne gøre betydelig Nytte.

Dette Forsøg maa i det hele taget betegnes som ualmindelig vellykket, og det vil udfylde et Savn paa Grænseterritoriet mellem Samfundsvidenskaben og Lægevidenskaben, selv om det sidstnævnte Fag har forskellige Aarbøger og Tidsskrifter, der delvis give sig af med en lignende Opgave. Harald Westergaard.

Josef Grunzel. Über Kartelle. Leipzig 1902. Duncker & Humblot. (VIII + 330 S.).

I de flestes Bevidsthed danne Ordene Kartel, Trust, Pool, Ringe etc. et sandt Kaos; man har nok en Anelse om, at der er en Forskel paa de enkelte Ords Betydning, men der fattes Tid og Lyst til paa egen Haand at arbejde sig gennem Vildnisset. Det er derfor glædeligt at faa en saa god Fører som Grunzels Bog til Ledsagelse. Klart og interessant udreder han de forskellige Associationsformer fra hinanden. Kartellet afgrænses til »en Sammenslutning af selvstændige Bedrifter i den Hensigt at ordne Produktion og Afsætning«, hvorved det kommer til at adskille sig saavel fra Trusten eller Fusionen (Pool), der er en Sammensmeltning af

Bedrifter, som fra Corner eller Ringe, der betegnes som en Art Handelsselskab.

Forskellen mellem de nævnte Begreber er ret ramme, om end der — som altid ved saadanne Afgrænsninger — let kommer noget underligt modsigende frem; saaledes medtager Forfatteren under Karteller Arbejdsgivernes Fagforeninger, men ikke Arbejdernes dito.

Naar Kartellet betegnes som en Sammenslutning, Trusten som en Sammensmeltning af Virksomheder, saa er det utvivlsomt rigtigt, men Spørgsmaalet er, om denne Forskel ikke mere er en Grads- end en Væsensforskel; mange af de forskellige Former for Karteller, som Forfatteren nævner, ere indbyrdes mere forskellige end enkelte Kartelformer og Trusten; denne sidste danner snarere Kartellernes Kartel. Naar det saaledes hævdes, at der er en hel Række af Kartelformer, der i stedse højere Grad regulere Afsætning og Produktion, saa synes det lidt unaturligt ikke at medtage den Form, der dog regulerer Afsætning og Produktion bedst, nemlig Trusten. Saa meget mere synes det berettiget, som Kartellets økonomiske Virkninger — som G. meget omhyggeligt gennemgaar — ere saa godt som identiske med Trustens Virkninger. Kun overfor Kartellets Virkning paa Forbruget søger Forfatteren at paavise en Væsensforskel: Kartellet gaar kun ud paa at skaffe et »retfærdigt og passende« Prisniveau; men i det Øjeblik Forfatteren skal vise, at Kartellet ikke skaber et »uretfærdigt« Prisniveau, henter han sit Eksempel fra Standard Oil Trusten.

Medens første Afsnit af Bogen indeholder en teoretisk Fremstilling af Kartelbegrebet, behandler andet Afsnit Statens Stilling overfor Kartellet og tredje Afsnit Kartellerne i de forskellige Lande.

Forfatterens Behandling af andet Afsnit er lidt vel ensidig, det er hovedsagelig det bekendte østrigske Lovforslag, der maa holde for; forgæves vil man i Bogen søge Underretning om Forholdene i Nordamerika. Ligeledes nævnes kun Forslag til »Bekæmpelse af Karteller«, medens der dog ogsaa kan være Tale om Forslag til »Skabelse af Karteller«. Med en vis Ret kan man hævde, at de saakaldte Berufgenossenschaften og — om end mindre sikkert — de tyske Innungen fra 1881 og 1883 samt de franske Syndikater fra 1884

ere en Art Karteller; ialfald er det en Sammenslutning af Driftsherrer, hvis Opgaver blandt andet ogsaa ere at modarbejde illoyal Konkurrence, at sætte en Stopper for overdreven Kreditgivning, m. a. O. til en vis Grad at ordne Produktion og Afsætning. De passe saaledes ind i Grunzels Definition af Karteller; forstod han derimod ved Karteller en Sammenslutning af Fabrikanter og ikke af Haandværkere, eller hvis G. hævdede, at Kartellets Opgave ogsaa var at frembringe en Prisstigning, noget der — i al Fald for Frankrigs Vedkommende — udtrykkelig er forbudt »Berufgenossenschaft«, saa kunde han forsvare ikke at medtage disse. For at være fuldt retfærdig maa jeg dog nævne, at G. hævder, at Kartellet skal være skabt ved fri »Vereinbarung«, men dette Begreb er rigtignok lidt vel tvetydigt; først fra 1897 fik vi de tyske Zwangsinnungen.

Naar jeg gerne havde set, at Forfatteren havde behandlet Trust og Berufgenossenschaft, saa er det, fordi dette vilde have været i Overensstemmelse med hele Bogens Plan: en udtømmende Fremstilling af hele Kartelproblemet med dets Fordele og Skyggesider. Men selv om det saaledes maa bebrejdes Forf., at han ikke har medtaget Grænsetilfældene, maa man dog samtidig indrømme, at hans Behandling af Kartellerne er klar og god.

Som et Afsnit for sig selv staar Bogens sidste med en Oversigt over de forskellige Landes nuværende Karteller; maaske er det en ret fuldstændig Opregning — Danmark mangler dog ganske — men mer end en Opregning er det heller ikke undtagen for Østrigs Vedkommende. For dette Land gives en ved sine mange Enkeltheder interessant Fremstilling af Kartelbevægelsen, ordnet efter de forskellige Erhverv, men Afsnittet (omfattende 90 Sider) har derved nærmest faaet Form af et Leksikon over østrigske Karteller. I Stedet for at benytte Fremstillingsformen: Lande og saa Erhverv, burde G. i første Linje have delt sit Stof efter Erhverv, thi samme Erhverv har næsten overalt uden Hensyn til Nationalitet samme Kartelform. Men G. har desværre i sidste Afsnit kun givet en Mængde Raastof, hvis Bearbejdelse han med Urette overlader til Læseren.

Edv. Ph. Mackeprang.
